

ZÁKLADNÍ ŠKOLA A MATEŘSKÁ ŠKOLA POVRLY,

okres Ústí nad Labem, příspěvková organizace

Minimální preventivní plán pro MŠ

Doplňkový materiál k ŠVP PV

„Poznávám, objevuji, učím se a chráním“

Vypracovala:	Bc. Kateřina Trsková, zástupkyně ředitelky pro MŠ
Vydala:	Mgr. Věra Slezáčková
Účinnost ode dne:	1. 9. 2019
Číslo jednací:	ZŠPO/ 790/2019/MŠ

„Žije-li dítě v prostředí výtek, naučí se odsuzovat.
Žije-li dítě v prostředí nepřátelství, naučí se útočit.
Žije-li dítě v prostředí tolerance, naučí se být trpělivé.
Žije-li dítě v prostředí bezpečí, naučí se věřit.
Žije-li dítě v prostředí chvály, naučí se oceňovat.
Žije-li dítě v prostředí slušnosti, naučí se být čestné.“

Mgr. Ivana Havlínová, Ph.D.

OBSAH

1 ÚVOD.....	4
2 OBSAH PREVENCE V MŠ.....	4
3 PREVENTIVNÍ PLÁN JAKO SOUČÁST ŠKOLNÍHO VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU.....	5
4 VYBRANÁ TÉMATA PREVENCE RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ.....	7
5 PŘÍSTUPY V PRIMÁRNÍ PREVENCI.....	9
6 ANALÝZA SOUČASNÉHO STAVU.....	9

I ÚVOD

Preventivní plán pro Mateřskou školu Povrly je tvořen v souladu se školním vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání „Poznávám, objevuji, učím se a chráním“. Vymezuje kompetence podpory zdravého životního stylu, vzdělávací cíle preventivní činnosti, přibližuje obsah a konkrétní příklady preventivního působení a stanovuje styl chování učitele k ostatním. Má napomoci vytvořit pracovníkům podnětné prostředí pro výchovu a směřování dětí ke zdravému životnímu stylu a tím napomáhat eliminovat škodlivé jevy současné společnosti, jakými jsou závislosti fyzické i psychické či nezdravé mezilidské vztahy.

2 OBSAH PREVENCE V MŠ

Základním prvkem ochrany před rizikovým chováním je výchova ke zdravému způsobu života od nejtělejšího věku. Mateřská škola nejenže vede ke zdravému životnímu stylu, ale vytváří dětem také vzor a jedná podle obecně stanovených morálních hodnot očekávaných ve společnosti.

V předškolním věku mezi kompetence podpory zdravého životního stylu, které jsou zároveň prevencí rizikového chování, patří:

- sebedůvěra, samostatnost a sebejistota
- podpora zkušeností, které poskytují potěšení a touhu účastnit se pohybových aktivit
- schopnost přizpůsobení se životu v sociální komunitě, vnímavý a otevřený vztah k okolnímu světu, schopnost přiměřeně kriticky myslet a rozhodovat se
- seberozvíjení
- motivace k aktivnímu poznávání a prožitkům
- rozvoj tvořivosti a estetického cítění
- systematický rozvoj dovedností, které vedou k osvojení zdravého životního stylu, zdravotní prevence

Z oblasti prevence by dítě na konci školního roku mělo:

- mít znalosti o tom, co dítěti pomáhá být zdravé a v bezpečí, co mu škodí, znát důsledky požívání některých látek pro zdraví
- rozumět tomu, že způsob života má vliv na lidské zdraví
- zajímat se o udržování svého těla ve zdraví, chápat, že zdraví se musí chránit
- napomáhat vlastnímu zdraví aktivním pohybem a zdravými životními návyky (zdravá výživa a životospráva)
- mít vytvořenou představu o pojmu závislost a o věcech, které ničí zdraví a zkracují život člověka (cigarety, alkohol, drogy, zneužívání léků)
- vědět, že kontakty s některými lidmi mohou být nebezpečné
- znát pravidla společného soužití ve skupině
- hodnotit své chování i chování druhých

- mít a hájit vlastní názor
- akceptovat kompetentní autoritu
- vnímat lidi s jejich odlišnostmi povahovými, tělesnými, rasovými, kulturními jako přirozený stav
- přistupovat aktivně k problémům, řešit problémy
- vědět, že je více možností řešení konfliktů
- kontrolovat extrémní projevy svých emocí a nálad
- chování přizpůsobovat sociálnímu prostředí, uvědomovat si sociální role
- spoluvytvářet prostředí pohody ve svém okolí

Je důležité, aby si děti osvojily tyto znalosti a dovednosti. Pokud ne, mohou být v pozdějším věku zasaženy různými nežádoucími jevy. Do konceptu rizikového chování můžeme zahrnout: šikanu a násilí ve školách včetně dalších forem agresivního jednání, záškoláctví, užívání návykových látek, nelátkové závislosti (gambling, netolismus...), užívání anabolik a steroidů, obecně kriminální jednání, sexuální rizikové chování, vandalismus, xenofobii, rasismus, intoleranci, antisemitismus, komerční zneužívání dětí, týrání a zneužívání dětí atd.

3 PREVENTIVNÍ PLÁN JAKO SOUČÁST ŠKOLNÍHO VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU

Obsahem školního vzdělávacího programu „Poznávám, objevuji, učím se a chráním“ je podrobně rozpracovaný vzdělávací plán, jenž obsahuje 11 integrovaných bloků. Každý blok má systematicky rozpracované očekávané výstupy RVP, konkretizované výstupy vedoucí k dosažení klíčových kompetencí a vzdělávací nabídku. Je samozřejmostí, že součástí jsou také očekávané výstupy v souvislosti s podporou zdravého životního stylu a s prevencí rizikového chování. Tyto očekávané výstupy jsou rozpracovány

do pěti oblastí: Dítě a jeho tělo, Dítě a jeho psychika, Dítě a ten druhý, Dítě a společnost, Dítě a svět. Při snaze vést děti ke zdravému životnímu stylu pedagog připravuje cílené činnosti v týdenních plánech, především se pak v roli učitele jako pro dítě významné osoby, chová vzorově. Je si vědom, že na děti nepůsobí pouze tím, jaké poznatky předává, ale především tím, jak se chová, a co vyzařuje celou svou osobností. Vzdělávací nabídku vždy připravuje s ohledem na potřeby a mentalitu dětí. Vzhledem k tomu, že je minimální preventivní plán doplňujícím dokumentem školního vzdělávacího programu, určíme si zde pouze cíle působení učitele a nastíníme některé metody a formy působení.

DÍTĚ A JEHO TĚLO

Vzdělávací cíle preventivní činnosti:

- osvojení si poznatků o těle a jeho zdraví, o pohybových činnostech a jejich kvalitě

- osvojení si poznatků a dovedností důležitých k podpoře zdraví, bezpečí, osobní pohody i pohody prostředí
- vytváření zdravých životních návyků a postoje jako základ zdravého životního stylu

U dětí se vytváří základní kulturně hygienické a zdravotně preventivní návyky (děti se starají o osobní hygienu, přijímají stravu a tekutiny, učí se správně si umývat ruce...), vymezuje se pojem zdravého životního stylu, u dětí vzniká potřeba si své zdraví chránit. Učí se rozlišovat, co je pro jejich tělo zdravé, co jim může uškodit, uvědomují si, jak mohou trávit volný čas - podporujeme lásku k pohybu a mluvíme o pohybu jako o nedílné součásti života, věnujeme se také významu zdravé výživy. V rámci poznávání lidského těla děti získávají povědomí o rozdílech mezi mužem a ženou. Debaty o vzniku života, narození dítěte, o tom „co dělá maminka a tatínek“ hovoříme s dětmi zcela otevřeně. Jasným vymezením pojmů a porozumění této oblasti je důležité v prevenci před sexuálně rizikovým chováním v pozdějším věku či před sexuálním zneužíváním dětí. V tom smyslu, že dítě pozná nežádoucí jednání dospělého a bude vědět, kam se v případě potřeby obrátit o pomoc. Dále se u dětí vyvíjí prevence např. před netolismem, obezitou, užíváním návykových látek či jiných nezdravých látek.

DÍTĚ A JEHO PSYCHIKA

Vzdělávací cíle preventivní činnosti:

- poznávání sebe sama, rozvoj pozitivních citů ve vztahu k sobě (uvědomění si vlastní identity, získání sebevědomí, sebedůvěry, osobní spokojenosti)
- rozvoj schopnosti sebeovládání
- rozvoj schopnosti citové vztahy vytvářet, rozvíjet je a city plně prožívat

V preventivní činnosti pokládáme za velice důležité zařazování pohádek a příběhů obohacujících citový život dítěte, hry na téma rodiny, přátelství, cvičení v projevování citů, v sebekontrolě a sebeovládání, zařazování dramatických činností, předvádění a napodobování různých typů chování člověka. Tyto činnosti jsou dětmi velmi pozitivně přijímány. Pomocí těchto činností se učí vnímat samy sebe, své pocity, pocity druhých, seznamují se s novými situacemi, nutí je k přemýšlení a dotazování. U dětí neustále posilujeme jejich sebevědomí a sebedůvěru. To vše je velmi dobrou prevencí před sebepoškozováním, šikanou, násilnickými agresivním chováním a dalšími výchovnými problémy. Tyto činnosti vedou ke komunikaci, k poznávání vlastního já, k poznávání a k prožití různých emočních situací. Pojmenovávání těchto emocí pomáhá dětem k pochopení vlastního já.

DÍTĚ A TEN DRUHÝ

Vzdělávací cíle preventivní činnosti:

- seznamování s pravidly chování ve vztahu k druhému
- posilování prosociálního chování ve vztahu k ostatním lidem (v rodině, mateřské škole, v dětské herní skupině apod.)
- vytváření prosociálních postojů (rozvoj sociální citlivosti, tolerance, respektu, přizpůsobivosti apod.)

DÍTĚ A SPOLEČNOST

Vzdělávací cíle preventivní činnosti:

- poznávání pravidel společenského soužití, rozvoj schopnosti, žít ve společenství ostatních lidí (spolupracovat, spolupodílet se)
- vytvoření povědomí o mezilidských morálních hodnotách
- seznamování se světem lidí, kultury, umění

V oblastech Dítě a ten druhý a Dítě a společnost je preventivní působení v rovině mezilidských vztahů. Děti si uvědomují důležitost kamarádství, ale také respektu k druhým

a jejich odlišnostem. Učí se řešit konfliktní situace – umění odmítnout nebo se naopak přizpůsobit. Uvědomují si výhody pohody vytvořené v prostředí školy. Chápu důležitost pravidel, které na začátku školního roku společně vyvozujeme. Mají stanovené přirozené hranice, které zabezpečují pocit důvěry a sebejistoty. Působení na děti v těchto oblastech vede k odmítání nežádoucího chování a k vědomí, že ne všichni lidé pravidla chování dodržují.

DÍTĚ A SVĚT

Vzdělávací cíle preventivní činnosti:

- poznávání jiných kultur
- osvojení si poznatků a dovedností potřebných k vykonávání jednoduchých činností v péči o okolí při spoluvytváření zdravého a bezpečného prostředí a k ochraně dítěte před jeho nebezpečnými vlivy
- rozvoj úcty k životu ve všech jeho formách

V této oblasti se vytváří prevence ochrany zdraví ve vztahu ke světu a jeho různorodosti, děti se učí vnímat, že svět je pestrý a pozoruhodný, mají povědomí o existenci různých národů a kultur, učí se respektu a toleranci (rasismus, intolerance, xenofobie), učí se rozlišovat aktivity, které mohou zdraví okolního prostředí podporovat či poškozovat (vandalismus), a především se učí pečovat o okolní prostředí (dbát o pořádek a čistotu, starat se o vše živé) chránit přírodu – rostliny i živočichy (týrání zvířat, jiná kriminální činnost).

4 VYBRANÁ TÉMATA PREVENCE RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ

PRIMÁRNÍ PREVENCE ŠIKANY

V současné době se otevřeně přiznává problém šikany ve školství (včetně mateřských škol), proto považujeme za důležité věnovat se prevenci šikany již v mateřské škole, v období, kdy je dítě velmi vnímavé a tvárné. Ve třídě mateřské školy je důležité vytvářet prosociální postoje ve vztahu k ostatním dětem, zejména respektu a tolerance, pěstovat

a podporovat u dětí kamarádské vztahy. V MŠ se běžně využívá obrázkových pravidel soužití ve třídě, využívá se komunitního kruhu ke společnému setkávání, rituálů v podobě ranního pozdravu, důsledné a rozumné vysvětlování konfliktních situací (pochopení, proč rozepře vznikla, vcítění se do druhého, děti se samostatně zamýšlí, jak by situaci mohly řešit jinak – „správně“)

PRIMÁRNÍ PREVENCE ZNEUŽÍVÁNÍ NÁVYKOVÝCH LÁTEK

Vývoj drogové problematiky ve světě i u nás potvrzuje nutnost preventivního působení na co nejnižší věkové kategorie. Mnoho rodičů může být překvapeno a toho názoru, že je příliš brzo na to, mluvit s dětmi o návykových látkách, natož o drogách v tak nízkém věku. Avšak prevence a působení právě v předškolním věku se ukazuje jako nejefektivnější. V naší mateřské škole se této problematice detailně věnujeme v integrovaném bloku „Lidské tělo“, kde se děti v rámci různorodých činností setkají se třemi postavami – Čadimůrou, Alkoholínem a Drogínou.

• TABÁK

Děti se v mateřské škole seznámí s tím, proč je kouření pro organismus škodlivý. Pedagog objasní dětem, proč je nevhodné kouřit. Mateřská škola pořádá školní akce a doplňkové činnosti, např. sportovní den, bruslení, plavání, Povrskou šlapku ve spolupráci se ZŠ. V rámci tematických celků, ve kterých se zabýváme sporty, jsou dětem pouštěny ukázky vrcholových sportovců (krasobruslení, lyžování apod.). Dětem je zdůrazňováno, jak je důležité pro sportovce nekouřit k prodloužení fyzické kondice. Mateřská škola se snaží navázat spolupráci také s rodiči, snaží se informovat o problematice kouření v dětském kolektivu a minimalizovat podceňování kouření ze strany rodičů. Rodičům - kuřákům taktně vysvětlujeme, je-li to možné, jak je důležité pro dítě nekuřácké domácí prostředí.

• ALKOHOL

V mateřské škole se děti seznámí s tím, jakým způsobem může být nadměrná konzumace alkoholu pro tělo škodlivá, povídáme si o účincích a rizicích alkoholu. Snažíme se jejich vědomosti rozšiřovat přiměřeně jejich věku.

• NÁVYKOVÉ LÁTKY

Děti seznamujeme s vlastnostmi některých rostlinných látek, s pojmy „droga“ a „závislost“, s rozdílem mezi drogou jako lékem a drogou jako zneužívanou návykovou látkou a jejími účinky.

5 PŘÍSTUPY V PRIMÁRNÍ PREVENCÍ

VHODNÝ PŘÍSTUP	NEVHODNÝ PŘÍSTUP
Podpora sebedůvěry, aktivity a hodnotných zájmů	Odstrašování, triviální „Prostě řekni NE“
Kontinuální proces	Jednorázové akce
Zaměření na změnu postojů a chování	Zaměření pouze na poznatky
Živé interakční učení	Přednášková forma
Využívání směřodatných vzorů blízkého okolí (učitel, rodič, zaměstnanci MŠ....)	Neosobnost, formalismus, využívání ex-userů nebo aktuálních uživatelů, stavění na „hvězdách“
Otevřená, hodnotně moderovaná diskuze	Potlačování, nebo bezbřehost diskuze
Zapojení do života místní komunity	Vedení shora a mimo místní kontext
Realizaci navrhují a řídí kvalifikovaní	Amatérismus realizátorů, náhodný výběr úzkých specialistů

6 ANALÝZA SOUČASNÉHO STAVU

CO SE DAŘÍ?

- Systematické naplňování školního vzdělávacího plánu
- Fungující systém a režim, vedoucí ke zdravému životnímu stylu (dostatek volného pohybu uvnitř školy i venku, pobyt venku, pěstování zeleniny a bylinek, zdravá strava, pitný režim)
- Vyvozování pravidel dětmi
- Důsledné řešení konfliktů
- Samostatnost dětí (samostatná práce v centrech, sebeobsluha...)
- Přizpůsobená délka spánku (náhradní činnosti pro „nespavce“)
- Zavedené adaptační období pro nově přijaté děti
- Rozmanitá nabídka pohybových činností (jóga, pohybové chvílky, průlezky na zahradě MŠ), přirozený pohyb při pobytu venku, sportovní aktivity (spolupráce s fotbalovým klubem TJ Povrly, plavání, tanec, bruslení, bobování), hudebně pohybové cvičení...
- Dobré klima školy, přátelská, tolerantní a ohleduplná atmosféra
- Spolupráce mezi zaměstnanci v mateřské škole je na dobré úrovni
- Komunikace s rodiči (Certifikát „Rodiče vítáni“)

- Škola získala titul „Ekoškola“, v rámci kterého děti pomáhají pečovat o prostředí školy a jejího okolí, rozvíjí dovednosti a získávají návyky v oblasti nakládání s odpady, učí se zodpovědné spotřebě vody, objevují úskalí moderního stravování...
- Zapojení rodičů do chodu školky a účast na společných akcích (tradice akcí pořádaných pro rodiče s dětmi)
- Zapojení dětí do života místní komunity (vystupování dětí na vítání občánků v obci, účast na akcích ZŠ, na akcích obce, spolupráce s dobrovolným hasičským sborem a mysliveckým sdružením, pořádání Velikonočních a Vánočních jarmarků, pořádání Lampionového průvodu, tvořivá odpoledne, vystoupení dětí na Školní Akademii)
- Zapojení dětí do zvelebování prostředí školy i zahrady školy (vytvoření záhonků, pěstování zeleniny, bylinek aj.)
- Organizace ozdravného pobytu a výletů do přírody
- Nabídka doplňkových činností dětem – plavání, bruslení, keramika, kroužky pro nespavce zaměřené na rozvoj řeči, pochopení pravidel společenských her, kreativní tvoření, spolupráci...
- Každodenní setkávání v komunitním kruhu
- Ve škole je vypracovaný plán logopedické prevence a pedagogové absolvovali kurz primární logopedické prevence
- Velký prostor pro sebehodnocení dětí, hodnocení snahy, úspěchů a pokroků
- Zdravá výživa (sladkosti zcela nahrazeny čerstvým ovocem a zeleninou, sušeným ovocem či oříšky, využívání výpěstků ze školní zahrady (zejména bylinky), k přesnídávkám zařazovány ovesné, kukuřičné a jahelné kaše, nabídka více druhů nápojů (voda, čerstvé mošty, bylinné čaje, domácí limonády, ...)